

निवडून आलेले हुकूमशहा, त्यांचे साथीचे प्रतिसाद

अमेरिका, भारत आणि ब्राझीलमध्ये मेसिआनिक लोकापवाद, धुवीकरण आणि द्विपीयता यामुळे साथीचा रोग इतका वाईट झाला आहे

गेटी इमेजेस/आयस्टॉकफोटो

एक वर्ष आणि एका शतकात जगाला भेडसावणाऱ्या सर्वात मोठ्या आरोग्य संकटाची मोजणी करताना आपण एक जबरदस्त घटक ओळखू शकतो जो संपूर्ण आपत्तीग्रस्त देशांपासून तुलनेने चांगले काम केलेल्या देशांपासून वेगळे करतो: **निवडून आलेले हुकूमशहा**. कोणत्याही उपायाने लोकशाही जगातील सर्वात निराशाजनक कामगिरी अमेरिका, ब्राझील आणि भारतामध्ये आहे. प्रचंड संपत्ती आणि संसाधने आणि लोकसंख्या घनता कमी असूनही, अमेरिकेत दरडोई मृतांची संख्या जगातील सर्वात जास्त आहे. ब्राझीलने नकारवादाला नवीन पातळीवर नेले आहे आणि कोरोनावायरस साथीच्या रोगाला इतक्या तीव्रतेने प्रवेश देण्यात आला आहे की देश नवीन उत्परिवर्तनांसाठी बाधित बनला आहे. भारताची पहिली लाट रुग्ण संख्येच्या तुलनेने सौम्य होती (अगदी कमी अहवाल ाचा हिशेबदेखील) परंतु सध्याची लाट कदाचित जगाने पाहिलेली सर्वात वाईट आणि घातक आहे.

प्रतिक्रिया

या तिन्ही देशांबाबत हे ईतके वाईट असण्याची गरज नव्हती. अमेरिकेचे माजी राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी या साथीचा वैयक्तिक अपमान म्हणून घेतला, सुरुवातीला या धोक्याशी जुळवून घेण्यास नकार दिला आणि जाणूनबुजून साथीच्या रोगाचे गांभीर्य कमी केले. अखेर वॉशिंग्टनने कारवाई करण्याचा निर्णय घेतला तेव्हा धोरणात्मक असंगतता, डेमोक्रेटिक गव्हर्नरांवरील पक्षपाती हल्ले आणि वैज्ञानिक समुदायाशी उघड शत्रुत्व यामुळे हा प्रतिसाद निकामी झाला.

श्री. ट्रम्प यांनी एप्रिल २०२० मध्ये जाहीर केलेल्या त्यांच्या निरंकुश रिटची व्याख्या देखील दिली की, "जेव्हा कोणी अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष असेल, तेव्हा अधिकार एकवटलेला असतो आणि तो तसाच असावा लागेल."

गुन्हेगारी आणि राजकीयदृष्ट्या योग्य अशा व्यासपीठावर सत्तेवर आलेले ब्राझीलचे उजव्या विचारसरणीचे लोकहितवादी राष्ट्राध्यक्ष झायर बोल्सोनारो यांना उष्णकटिबंधीय क्षेत्रातील ट्रम्प असे म्हटले जाते. खऱ्या माणसांना काळजी करण्यासारखे काही नाही, असा अभिमान बाळगून त्यांनी या साथीला "थोडी शीत" म्हणून फेटाळून लावले, सार्वजनिक आरोग्य अधिकाऱ्यांवर फसवणुकीचा प्रचार म्हणून हल्ला चढवला आणि त्यांना धुडकावून लावणाऱ्या आरोग्य मंत्र्यांना काढून टाकले. ब्राझीलमध्ये झालेल्या साथीच्या रोगाचा सामना करण्यासाठी चे उपाय राज्यपाल आणि महापौरांकडून आले आहेत आणि त्यांना श्री. बोल्सोनारो यांच्याकडून तीव्र विरोध आणि जनतेची थट्टा केली गेली आहे.

नरेंद्र मोदी हे कधीही पूर्णपणे सीओव्हीआयडी अमान्य करणारे नव्हते आणि त्यांच्या सरकारने निर्णायक उपाययोजना केल्या आणि मार्च २०२० मध्ये देशव्यापी लॉकडाऊन लागू केले. परंतु भारताच्या संघराज्यांवर नियंत्रण ठेवणाऱ्या तज्ज्ञांशी किंवा कोणत्याही मुख्यमंत्र्यांशी सल्लामसलत करण्यात अपयशी ठरल्यामुळे लाखो शहरी स्थलांतरितांना त्यांच्या गावांमध्ये मोठ्या प्रमाणात पलायन करण्यास भाग पाडल्यामुळे लॉकडाऊनचे कल्याणकारी परिणाम विपरीतच झाले. हा साथीचा रोग काही काळ कमी झाला, पण तज्ज्ञांनी नवीन प्रकारांमुळे दुसऱ्या लाटेचा इशारा

दिला असला, तरी सरकारने या विषाणूवर राष्ट्रीय विजय साजरा केला, लसीकरणासाठी आपले पाय काढून घेतले आणि दुसऱ्या लाटेत वाढ झाली तरी मोठ्या प्रमाणावर निवडणूक प्रचार कार्यक्रम आणि धार्मिक उत्सवांना पुढे नेले. परंतु ज्या धोरणात्मक अपयशांमुळे सरकारने राजीनामा द्यावा अशी मागणी केली आहे, त्यापैकी अर्थसंकल्पीय वाटपात लसींसाठी राज्यांवर शुल्क आकारण्याच्या सरकारच्या निर्णयापेक्षा श्री. मोदी यांच्या उदासीनतेबद्दल अधिक तीव्र किंवा अधिक खुलासा करणारा नाही. सध्याच्या दराने, आपल्या लोकसंख्येला लस देण्यासाठी जगातील सर्वात मोठ्या लसी उत्पादकाला एक वर्षापेक्षा जास्त वेळ लागेल. निवडून आलेले हुकूमशहा या नात्याने ट्रम्प, श्री. बोल्सोनारो आणि श्री. मोदी यांच्यातील गोष्टी समान आहेत.

प्रथम, ते पारंपरिक उजव्या विचारसरणीचे लोकहितवादी म्हणून सत्तेवर आले ज्यांनी स्वतः ला लोकांचे अवतार म्हणून घोषित केले आणि विचारविनिमय आणि धोरण आखणीचे पर्याय म्हणून त्यांचे वैयक्तिक सामर्थ्य आणि धैर्य ाचे गुण कमावले. श्रद्धेने चालविलेल्या राज्यकर्त्यांना तज्ञ आणि विज्ञानासाठी फारसा संयम नसतो. या तिघांनीही स्वतःला स्वकियांनी घेरले आहे आणि स्व कल्पनांतून राज्य केले आहे. विजयवाद (तिघांनीही अकाली साथीचा रोग पराभूत घोषित केला), ढोंगी उपाय (जंतुनाशकांचे इंजेक्शन, गंगेचे पाणी) आणि निव्वळ माचो बोंबास्ट, जसे की जेव्हा श्री. ट्रम्प आणि श्री. बोल्सोनारो यांनी जगातील सर्वोत्तम काळजी घेतली तरीही संसर्गातून वाचण्यासाठी लॅप घेतला.

राष्ट्रवादाची कड

दुसरं म्हणजे, हुकूमशहा ध्रुवीकरणाला खतपाणी घालतात. या तिघांनीही एका सद्गुणी राष्ट्रवादाचे समर्थन केले आहे - पर्यायाने ब्राझील आणि अमेरिकेतील देवदूतवाद किंवा भारतातील हिंदुत्व. मुस्लिम, कृष्णवर्णीय, स्थलांतरित, समलिंगी, धर्मनिरपेक्षतावादी आणि नागरी राष्ट्रवादाच्या आदर्शांचे समर्थन करणारे सर्व - अपात्र आणि नैतिकदृष्ट्या कमतरता असलेल्या "इतर" लोकांना पदावनत करून वांशिक राष्ट्रवाद कार्य करतो. देशाच्या समुदायातील सदस्यत्व आवश्यक आहे. श्री. ट्रम्प यांनी स्थलांतरितांना राक्षसी ठरवले, गोऱ्या वर्चस्वाला चालना दिली आणि कृष्णवर्णीयांनी उपनगरांवर आक्रमण करण्याची भीती व्यक्त केली. श्री. बोल्सोनारो नियमितपणे आपल्या विरोधकांना बॅन्डिटो किंवा कम्युनिस्ट म्हणून हिणवतात आणि होमोफोबिक आणि स्त्रीद्वेषी टिप्पणी करण्याचा त्यांचा एक दीर्घ ट्रॅक रेकॉर्ड आहे. भारताच्या २०० दशलक्ष मुस्लिमांना नाकारून टाकण्याचा श्री. मोदींचा मोठा विक्रम आहे आणि २०१९ मध्ये पुन्हा निवडून आल्यावर, भारताला हिंदुत्वाचा प्रकल्प बनवण्याच्या त्यांच्या पक्षाचे प्रयत्न दुप्पट झाले, प्रथम काश्मीरला (भारताचे एकमेव मुस्लिम बहुल राज्य) केंद्र सरकारच्या लष्करी वसाहतीत बदलून आणि नंतर मुस्लिमांना दुय्यम दर्जाच्या नागरिकत्वाच्या दर्जानुसार समजल्या जाणाऱ्या कायद्यांचा पाठपुरावा केला. विविध समाजात, एथनो-राष्ट्रवाद केवळ सामाजिक ध्रुवीकरणाला चालना देऊ शकतो आणि ध्रुवीकृत समाज हा एक असा समाज आहे जो साथीच्या रोगाला प्रतिसाद देणारा विश्वास आणि एकजूट गोळा करू शकत नाही.

या साथीचा वापर निर्लज्जपणे ओळख निर्माण करण्यासाठी केला जात होता, श्री. ट्रम्प यांनी 'कुंग फ्लू'ची निंदा केली होती, श्री. मोदींच्या अनुयायांनी 'कोरोना जिहाद'ची भीती व्यक्त केली होती आणि श्री. बोल्सोनारो मुखवटा परिधान करणार्यांवर होमोफोबिक चिखल फेकत होते. इतर कोणत्याही गोष्टीपेक्षा, हे स्पष्ट करते की सर्वात सामान्य संवेदनशील सार्वजनिक आरोग्य उपाय - मुखवटे Masks परिधान करणे, सामाजिक संवाद प्रतिबंधित करणे, चाचणी आणि लसीकरण करणे - या सर्वांचे अमेरिका, भारत आणि ब्राझीलमध्ये इतके राजकारण का झाले.

तिसरे म्हणजे, एकदा सत्तेत आल्यावर हुकूमशहांनी पटकन वैयक्तिकृत, केंद्रीकृत आणि आपली शक्ती सुरक्षित केली. या तिघांनीही राज्यघटनेवर हल्ला चढवला आहे (अक्षरशः ट्रम्प यांच्या बाबतीत), स्वतंत्र संस्थांकडून उदात्ततेची

मागणी केली आहे, तज्ञ संस्थांच्या अधिकारावर जास्त परिणाम केला आहे, डेटाशी छेडछाड केली आहे, माध्यमांच्या स्वातंत्र्यावर हल्ला केला आहे आणि सेवेचे सर्वोच्च तत्त्व म्हणून नेत्याशी निष्ठा वाढविली आहे. हे हुकूमशाही प्रशासनाचे निराशाजनक अपयश स्पष्ट करते. महामारीच्या काळात सरकारची मुख्य कामे - सरकारच्या स्तरांमध्ये समन्वय, मूलभूत धोरणे आणि आरोग्य उपायांचा स्पष्ट आणि सातत्यपूर्ण संवाद, आघाडीच्या कामगारांना पाठिंबा आणि कदाचित, सर्वात महत्वाचे म्हणजे, सर्व नागरिकांना एकत्र उभे राहण्यासाठी एकत्र करणे - हे सर्व हुकूमशाहांच्या सत्तेच्या इच्छेने नष्ट केले आहे.

पुशबॅक

अमेरिका, भारत आणि ब्राझील मध्ये, मिशनरी लोकापवाद, सामाजिक ध्रुवीकरण, द्विपीयता आणि केंद्रीकरण यांच्या या विषारी संयोजनामुळे साथीचे रोग इतके वाईट झाले आहेत आणि लोकशाहीलाच विषबाधा झाली आहे. परंतु लोकशाही केवळ त्यांच्या नेत्यांबद्दल नाही. या संपूर्ण संकटात आरोग्य सेवेतील कामगार आणि नागरी संस्थांनी आपले नेते अपयशी ठरल्यावर पाऊल उचलले आहे आणि लोकशाही संस्थांनी मागे ढकलले आहे. श्री. ट्रम्प यांना प्रसारमाध्यमांनी उघड केले आहे आणि मतदारांनी बाहेरचे दार दाखवले आहे. ब्राझीलच्या सिनेटने श्री. बोल्सोनारो यांच्या साथीच्या रोगाच्या हाताळणीची अत्यंत सार्वजनिक चौकशी सुरू केली आहे आणि त्यांच्या मतदानाची संख्या कमी झाली आहे. राज्यस्तरीय निवडणुकीत श्री. मोदी यांना नुकतेच नाकारण्यात आले आहे आणि भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाने सरकारच्या लस धोरणातील असंगतता नाकारली आहे. परंतु लोकशाही उत्तरदायित्वाची मागणी करतील या आशेने सांत्वन घेण्यासाठी, आपण प्रथम हे लक्षात ठेवले पाहिजे की, साथीच्या रोगाने भारत आणि ब्राझीलला उद्ध्वस्त केले आहे, की हा केवळ विषाणूच नाही, तर हुकूमशाहांचा अभिमानदेखील आहे, जो मारतो.

पेट्रिक हेलर हे अमेरिकेतील ब्राऊन युनिव्हर्सिटीच्या समाजशास्त्र आणि आंतरराष्ट्रीय व्यवहार ांचे प्राध्यापक आहेत.

the_thinking_treet3

THRIVING FOR SUSTAINABLE FUTURE